

nostru învățător, în anii 1955-1957 – dar toate piesele, adunate de ultimul, în ani de muncă, au fost preluate de Muzeul din Onești, în 1961. Așadar, o a doua decepție... Abia în anul 1996, profesorul Ștefan Pelin pune bazele unui nou punct muzeal în orașul de pe malurile râului Trotuș.

Cartea **În luptă dreaptă cu Zimbrul: povestiri istorice** cuprinde două părți, în care sunt tratate aproape toate ocupațiile omului din epoca de piatră. Prima parte are un număr de 51 de povestiri, iar partea a doua 42 de povestiri.

Se remarcă numărul mare de episoade legate de ocupațiile oamenilor din acea perioadă, cum ar fi: culesul, vânătoarea, pescuitul, domesticirea și creșterea animalelor, agricultura, prelucrarea lemnului și a osului, olăritului, țesutul, împletitul, dar și unele manifestări artistice – sculptura, pictura, aspecte ale datinilor și superstițiilor. Fiecare ocupație este prezentată printr-o poveste atrăgătoare, ceea ce facilitează înțelegerea unei epoci de mult apusă. Cea mai mare descoperire a autorului este prezentarea războiului de țesut și a metodei țesutului cu greutatea de pământ, primul din țara noastră. Despre arta țesutului, autorului, la recomandarea muzeografului Ștefan Cuceș, i se publică și articolul cu titlul **Războiul de țesut cu greutatea**, în revista *Carpica*, XXXIII/2004. Cu toate că nici unul din *evenimentele* prezentate nu depășește, cronologic, epoca pietrei șlefuite, datorită firii sale dornice să absoarbă și noutățile din domeniile de care s-a preocupat, Ilie Săvescu a inserat și câteva noutăți legate de modul cum a fost prelucrat și utilizat minereul de fier.

Editorii, spre beneficiul cititorilor, au dorit să introducă în finalul volumului atât **Datele biografice**, semnate de profesoara Mariana Bordeianu, cât și un **Glosar**, cu termenii utilizați în cele 93 de povestiri istorice.

În luptă dreaptă cu Zimbrul: povestiri istorice, apărut la peste 20 de ani de la moartea autorului (30 ianuarie 1987), reprezintă o încununare a muncii de cercetare dar și a talentului literar al emeritului învățător Ilie Săvescu, oferind o lectură plăcută prin limba folosită, dar și prin farmecul de povestitor al scriitorului.

Florentina Mănăilă

**COSTIN CROITORU, *ROMAN DISCOVERIES IN THE EAST*
CARPATHIAN BARBARICUM (1ST CENTURY B.C. – 5ST CENTURY A.D.),
BRĂILA, ISTROS PUBLISHING HOUSE, 2011, 625 P.**

În ultima vreme circulă în mediul arheologilor, interesați de perioada antică un foarte util instrument de lucru, mai exact un volum care conține toate descoperirile arheologice de la est de Carpați, pe teritoriul Moldovei actuale, din secolele I a.Chr.-V p.Chr. Faptul că avem la un loc toate artefactele dintr-un interval lung de timp și totodată extrem de bogat cantitativ și calitativ în piese, indică un volum

fantastic de muncă al cărui rezultat îl avem astăzi pe masa de lucru. Autorul lucrării **Roman discoveries in the East Carpathian Barbaricum (1st century B.C.-5th century A.D.)** este cercetătorul dr. Costin Croitoru (pe parcurs, prescurtat C.C.), de la Muzeul Județean al Brăilei, un arheolog interesat de lumea daco-romană, care a dorit să cuprindă întreaga gamă de vestigii arheologice din spațiul și perioada amintită, încercând să nu omită vreun sit sau descoperire izolată. Cartea este al XIV-lea volum din colecția *Bibliotheca Archaeologica Moldaviae* și a fost tipărită sub egida Academiei Române-Filiala Iași, editori prof.univ.dr. V. Spinei și cercetătorul dr.V. Mihailescu-Bîrliba. Ea reprezintă o muncă asiduă de șase ani, fiind teza de doctorat a autorului. Publicată în limba engleză, în condiții grafice deosebite și sub „patronajul” Academiei Române (Filiala Iași), cartea va fi un punct de reper în arheologia românească și va beneficia de avantajul unei circulații internaționale, necesară unei monografii de specialitate.

Volumul este structurat pe cinci capitole, **primul (Introducerea)** cuprinde, așa cum era și normal, motivația și necesitatea alegerii și realizării acestei tematici, observații metodologice, contextul general și istoricul cercetărilor (p. 9-21). Din cele patru subcapitole (notate A-D), semnalăm modul clar de abordare a subiectului de către autor, prin delimitarea spațiului analizat, teritoriul dintre Carpați și râul Prut, menționarea principalelor categorii de obiecte, importuri romane (precum pahare, obiecte de toaletă, instrumentar medical, fragmente ceramice ș.a.), care constituie esența corpus-ului cărții, dar și dificultatea datării unor piese ce provin din contexte neclare. De asemenea, autorul atrage atenția că din componența repertoriului lipsesc doar descoperirile mai noi din zona județului Botoșani, al cărui corpus (cu vestigii găsite după anul 1970) este încă în lucru. Lista descoperirilor este mare și variată, tocmai datorită mărfurilor diferite provenite pe calea schimburilor comerciale dintre negustorii romani și cei din „arealul barbar”, fapt ce explică diversitatea artefactelor din mediul dacic care surprind prin eleganța și utilitatea lor. Corpus-ul volumului este împărțit pe județe (opt la număr) iar descoperirile semnalate, în ordinea alfabetică a comunelor/orașelor. C.C. trece în revistă un scurt istoric al cercetărilor din arealul stabilit și punctează, printre altele, principalele situri arheologice, precum cetățile geto-dacice de pe Siret care au furnizat cele mai multe importuri din arealul est-carpatic. De altfel, nu trebuie uitat că intervalul de timp ales de autor are importanța lui și pe segmente, dar și ca un tot unitar. Pentru a fi mai ușor de urmărit, el a fost împărțit și pe etape/culturi: epoca clasică (secolele I a.Chr.-I p.Chr.), perioada dacilor liberi, sau după alți specialiști etapa corespunzătoare *culturii carpice* (secolele II-III p. Chr.), și nu în ultimul rând cea referitoare la *cultura Sântana de Mureș* (secolul IV-prima jumătate a secolului V p.Chr.). În altă ordine de idei, autorul amintește, pentru perioada clasică, cetățile de la Brad, Răcățau (jud. Bacău), Poiana, Barboși (jud. Galați) și Bâtea Doamnei (jud. Neamț), pentru dacii liberi așezările și necropolele de la Poieniști (jud. Vaslui), Calu/astăzi Piatra Șoimului, Butnărești, Poiana-Dulcești, Văleni (jud. Neamț), Podeni, Zvorâștea (jud. Suceava) ș.a. iar pentru cultura *Sântana de Mureș* siturile de la

Izvoare, Săbăoani (jud. Neamț), Lețcani (jud. Iași), Bârlad (jud. Vaslui), Miorcani, Mihălășeni (jud. Botoșani) etc. ale căror piese au contribuit la constituirea unui patrimoniu național important și extrem de interesant, regăsindu-se în paginile acestui repertoriu.

Al doilea capitol este cel mai consistent, fiind rezervat corpus-ului descoperirilor, întocmit complet, prin menționarea sitului-punctului, descrierea piesei și semnalarea surselor bibliografice (unde acest lucru o cere, exceptând materialul inedit). În cele 222 p. ale capitolului (p. 23-245), C.C. a strâns un număr de 640 de situri descoperite în 416 localități cu un total de 3870 obiecte.

Al treilea capitol este destinat tipologiei și cronologiei pieselor de import (p. 247-324) fiind structurat în mai multe subcapitole, precum *unelte și instrumente* (A) referitoare la *obiecte casnice sau comune, piese de toaletă ori instrumente medicale* (1-2), *echipamente militare* (B) reprezentate prin *elemente de protecție (scut), îmbrăcăminte și accesorii, armament, piese de harnașament și fragmente de car* (1-4), *accesorii vestimentare* (C) ce cuprind *fibule* (tipologiile acestora), *centuri și elemente similare* (1-2), *obiecte de podoabă* (D) care includ printre altele *inele, pandantive/medalioane, clopoței, mărgel* (tipologiile acestora), *podoabe de argint executate în tehnica filigranului* (1-8), *recipiente* (E) *de bronz*, precum situle, ulcioare, caserole, patere, cazane, oenochoe (1-8), *vase de argint, recipiente de sticlă, vase de lut* (amfore clasificate tipologic și pe centre de producție), *cupe cu două torți, boluri, platouri, vase de provizii, unguentarii, ulcioare, amforete și obiecte de iluminat* (F) cum ar fi *opaițe și candelabre/sfeșnice*. Fiecare subcapitol în parte este analizat în detaliu, piesele categoriei respective fiind integrate într-un circuit al descoperirilor (se semnalează și un total al obiectelor găsite în spațiul est-carpatic), fapt realizat prin intermediul analogiilor care implicit oferă și intervalul cronologic al acestora. De asemenea, autorul a pus accent pe anumite artefacte (cum sunt fibulele, piesele de podoabă și amforele), în mod intenționat, întrucât acestea permit, prin tipologie, proveniență și circulație, o datare mai exactă a siturilor. C.C. optează și pentru o analiză comparativă a recipientelor de sticlă, pe care le tratează pe intervale de timp (secolele I a.Chr.-I p.Chr., II-III p.Chr. și IV-V p. Chr.) iar hărțile denotă dispunerea lor pe teritoriul de la răsărit de Carpați. Deși majoritatea sunt de factură romană, pe lângă asemănări, exemplarele au și diferențe, îndeosebi când privim spre vasele culturii *Sântana de Mureș*.

Întreaga informație este însoțită de o bună documentare, tabele și statistici, ultimele menite să clarifice densitatea tipurilor de obiecte și locul descoperirii lor.

Al patrulea capitol este o prezentare în paralel a lumii romane, pe de-o parte, și a celei „barbare”, pe de altă parte (p. 325-339). Autorul are în vedere, pe baza izvoarelor literare antice și prin intermediul descoperirilor arheologice, o *delimitare a zonei de contact („frontieră”) între cele două lumi* (A), *rutele comerciale și legăturile economice* (B) și *rolul provinciilor Moesia Inferior și Dacia în cadrul comerțului cu barbarii* (C).

Ultimul capitol, **al cincilea**, conține concluziile autorului (p. 341-355) privind importurile romane din intervalul secolelor I a.Chr.V p.Chr. din arealul barbar, din care a ales teritoriul actual al Moldovei.

Cele cinci capitole sunt însoțite de câteva liste (p. 357-407) care se referă la abrevierile utilizate la notele bibliografice din text, abrevierile revistelor de specialitate, termeni tehnici, listele localităților/siturilor enumerate pe județe, a categoriilor de obiecte romane, a pieselor desenate/redesenate și ilustrații de la alți autori.

Lucrarea are la final ilustrații (p. 409-625): 167 de figuri reprezentând desene, fotografii color, o schemă cronologică și o hartă administrativă cu județele Moldovei, precum și un număr de 50 de hărți care conțin dispunerea categoriilor de piese, implicit a siturilor, pe teritoriul Moldovei actuale.

În ansamblu, cartea lui C.C. este un excelent instrument de lucru pentru arheologii interesați de perioada antichității, nu doar din perspectiva repertoriilor vestigiilor respective, ci și printr-o foarte amplă documentare, la bibliografia românească adăugându-se și surse din exterior, care aduc un plus informațional și o integrare a spațiului „barbar” în lumea romană. Salutăm alegerea autorului, modul elaborat de abordare a problematicii și bineînțeles, finalizarea cu succes a tematicii.

Singura categorie de obiecte care nu se regăsește în repertoriul său este numismatica, fapt datorat, credem noi, numărului mare al descoperirilor de acest tip care ar fi impus prezența, cel puțin, a încă unui volum rezervat lor. De asemenea, semnalăm o scăpare, datorată editurii, pe a doua foaie de interior (pe verso), destinată CIP-ului, la titlul lucrării lipsește BC de după secolul I, din paranteza destinată intervalului de timp al titlului cărții și se subînțelege că etapa se referă la perioada I-V A.D, privând autorul de un secol.

Ne dorim, ca pe viitor, să apară mai multe lucrări de sinteză pentru perioada antică întrucât literatura de specialitate reclamă acest tip de carte, ce se regăsește pe rafturile bibliotecilor occidentale.

George Dan Hânceanu